

APRECIEREA POZIȚIEI REPUBLICII MOLDOVA ÎN CADRUL POLITICII EUROPENE DE VECINĂTATE ȘI PARTENERIATULUI ESTIC

Lect. univ. Dorina PATRAȘCU, ASEM

Lect. univ. Ion PATRAȘCU, ASEM

Articolul este dedicat analizării diverselor aspecte referitoare la integrarea economică a Republicii Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate și Parteneriatului Estic. Situația Republicii Moldova este considerată și examinată în comparație cu alte cinci țări care fac parte din Vecinătatea Estică a UE (Belarus, Ucraina, Georgia, Armenia și Azerbaidjan) și Rusia ca factor geo-politic și economic important pentru țările respective.

Cuvinte-cheie: *Politica Europeană de Vecinătate, Integrare europeană, Parteneriatul Estic, creșterea Produsului Intern Brut, flux de export, export de mărfuri și servicii, Produs Intern Brut pe cap de locuitor, rata inflației, rata șomajului, datorie publică, investiții străine, soldul contului curent, datorie publică.*

JEL: E20

Introducere. Alături de țările din Europa Centrală și de Vest, regiunea Europei de Est a fost printre piețele emergente cele mai afectate de criză. În ambele cazuri, înainte de criză, creșterea economică a fost foarte rapidă și ascendent dezechilibrată, fiind alimentată de fluxuri mari de capital internațional. Prăbușirea bruscă a încrederii investitorilor, fluxurile comerciale globale și posibilitatea deschiderii conturilor în străinătate, au condiționat economiile să intre într-o puternică recesiune, cu o descreștere a PIB-ului în anul 2009 (figura 1). În 2010, recuperarea economică s-a desfășurat într-un ritm destul de rapid, iar PIB-ul real a crescut considerabil în Belarus (8,5%), Moldova (7,1%), Georgia (6,8%) și Ucraina (4,1%). Majoritatea statelor însă, în perioada 2011-2012, au înregistrat scăderea acestuia, ceea ce demonstrează faptul că restabilirea cererii interne și a încrederii investitorilor străini, împreună cu redresarea vulnerabilităților sectorului bancar, sunt încă în curs de desfășurare.

Material și metodă. Republica Moldova a înregistrat o creștere a PIB-ului de 8,9% în anul 2013. Acesta a fost cel mai înalt nivel cunoscut în istoria modernă a țării și a fost considerată printre cele mai bune evoluții din regiune. Această expansiune s-a datorat recuperării din sectorul agricol după seceta din 2012. Regretabil este faptul că sectoarele fundamentale de creștere economică au rămas „înghețate”. Prin urmare, pentru anii următori, creșterea economică va fi una lentă, deoarece efectele ciclice nu sunt înlocuite de factori structurali de creștere. La nivel regional, situația incertă din Ucraina, dificultățile economice din CSI și

ASSESSMENT OF THE POSITION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA WITHIN THE EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY AND THE EASTERN PARTNERSHIP

University lecturer, Dorina PATRASCU, ASEM

University lecturer, Ion PATRASCU, ASEM

The article is devoted to the following topical issue – the economic integration of the Republic of Moldova into the European Neighbourhood Policy and the Eastern Partnership. Moldova's situation is considered and analysed in comparison with five other countries that are part of the EU's Eastern neighbourhood (Belarus, Ukraine, Georgia, Armenia and Azerbaijan) and Russia as a geopolitical and economic factor for the respective countries.

Key words: *European Neighbourhood Policy, European integration, Eastern Partnership, Gross Domestic Product growth, export flow, export of goods and services, Gross Domestic Product per capita, inflation rate, unemployment rate, public debt, foreign investment, current account balance, public debt.*

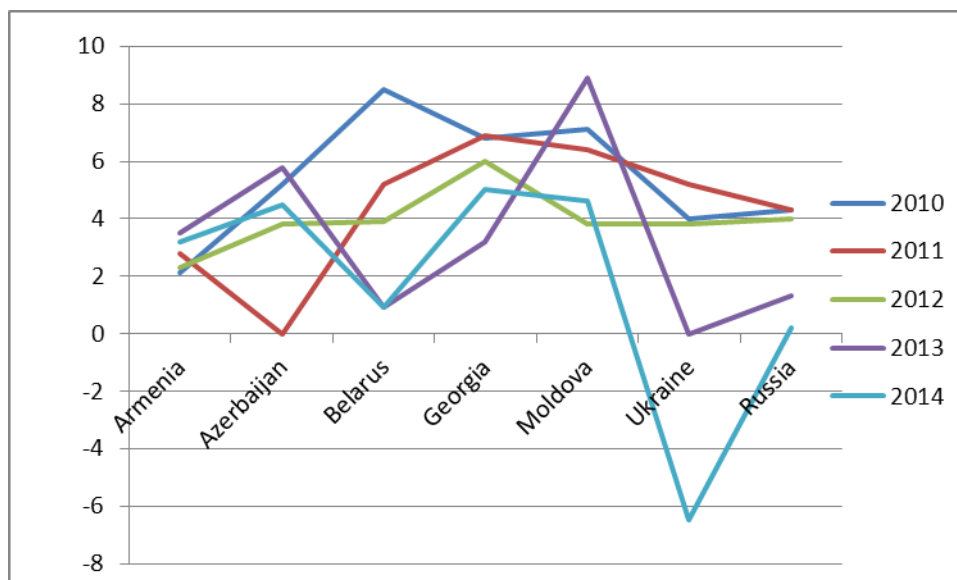
JEL: E20

Introduction. Aside with the Central and Western European countries, the East-European region was among the emerging markets, which were most affected by the crisis. In both cases the pre-crisis economic growth was very rapid and increasingly unbalanced, fuelled by large inflows of international capital. The sudden collapse of investor confidence, global trade flows and the possibilities of opening accounts abroad have thrown the economies in a strong recession, with a GDP decrease in 2009 (figure 1). In 2010, the economic recovery proceeded in a fairly rapid pace and real GDP increased considerably in Belarus (8.5%), Moldova (7.1%), Georgia (6.8%) and Ukraine (4.1%). In 2011-2012 most countries have registered its decline, which shows that the restoring of domestic demand and confidence of foreign investors, as well as the recovery of the banking sector vulnerabilities are still on-going processes.

Research method and material. The Republic of Moldova has registered a GDP growth of 8.9% in 2013. This was the highest level known in the modern history of the country and it was ranked among the best developments in the region. This expansion was due to the recovery of the agricultural sector following the drought in 2012. Regrettably, the fundamental sectors of economic growth remained "frozen". Therefore, during the coming years the economic growth was slow, as cyclical effects were not replaced by structural factors of growth. Regionally, the uncertain situation in Ukraine, as well as the CIS and EU economic

UE creează presiuni suplimentare asupra economiei din ultima perioadă. Conflictele geopolitice au determinat piețele externe să fie din ce în ce mai vulnerabile, reducând exportul, iar ca rezultat, crește deficitul balanței de plăți.

hardships, have lately created additional pressures on the economy. Geopolitical conflicts have caused increasing vulnerability of the foreign markets, reducing thus exports and, as a result, the balance of payments deficit is increasing.

Figura 1. Creșterea PIB-ului real (%) (2010-2014) / Figure 1. Real GDP growth (%) (2010-2014)

Sursa: elaborat de autor în baza World Economic Outlook, Aprilie 2014 /

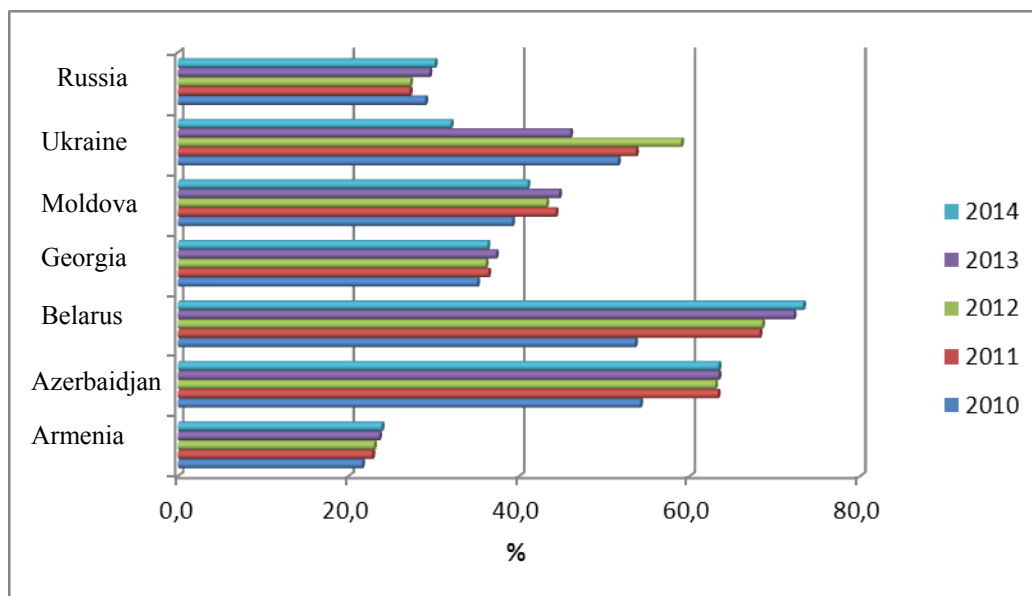
Source: elaborated by the author relying on the World Economic Outlook, April 2014

Fluxul de export al Moldovei și Georgiei a atins din nou nivelul de pre-criză (figura 2), datorită creșterii puternice a exporturilor, revenirii consumului privat și investițiilor. Creșterea economică reală în Rusia și Ucraina, de asemenea, a crescut cu 4% în 2010, dar nu a putut face față pierderii capacității de producție. Doar în Armenia s-a înregistrat o creștere foarte lentă, la 2,1%, în principal, din cauza scăderii producției agricole, ca urmare a condițiilor meteorologice nefavorabile. Cu toate că, pe tot parcursul crizei, rata creșterii economice a Azerbaidjanului a fost stabilă, ea a scăzut până la 5% în 2010, datorită influenței negative a situației externe asupra economiei petroliere în dezvoltare a Azerbaidjanului. Desigur și seceta foarte dură din 2012, a stopat sporirea PIB-ului în Moldova. Exporturile pe regiune continuă să crească în 2013 și 2014, însă cu un ritm mai lent. Cel mai mare nivel l-a înregistrat Belarus de circa 70%, ca rezultat al aderării la Uniunea Vamală în anul 2013.

În multe state, PIB-ul pe cap de locuitor în euro, a crescut considerabil în 2010, însă n-a ajuns la nivelul de pre-criză (figura 3). Acest lucru n-a fost surprinzător, din cauza deprecierei valutare dramatice, în contextul crizei, astfel, încât creșterea PIB-ului, în termeni reali, până la nivelul de pre-criză, nu a avut loc. În același timp, indicatorul a crescut cu mult peste nivelul din 2008, în Azerbaidjan, reflectând creșterea prețurilor internaționale ale petrolului și gazelor, stimulând o creștere foarte mare a PIB-ului nominal în 2010.

The export flow of Moldova and Georgia reached again the pre-crisis level (figure 2) due to strong growth in exports, return of private consumption and investments. Real economic growth in Russia and Ukraine also increased by 4% in 2010, but could not cope with the loss of production capacity. Only in Armenia there was registered a very slow growth, up to 2.1%, mainly due to decreased agricultural production as a result of adverse weather conditions. Although throughout the crisis the growth rate of Azerbaijan was stable, it fell to 5% in 2010, as a result of the negative influence of the external situation on the developing oil economy of Azerbaijan. Noticeably, the extremely hard drought of 2012 paused the increase in GDP in Moldova. Exports continue to rise in 2013 and 2014 across the region, but with a slower pace. The highest level is registered in Belarus - about 70%, as a result of the accession to the Customs Union in 2013.

The GDP per capita in Euro has increased considerably in many states in 2010, but it did not reach the pre-crisis level (figure 3). This was not surprising, due to the dramatic currency depreciation in the crisis context, the real GDP growth to pre-crisis level did not occur. At the same time, the indicator rose well above the 2008 level in Azerbaijan, reflecting rising international prices for oil and gas and stimulating extremely high increase of nominal GDP in 2010.

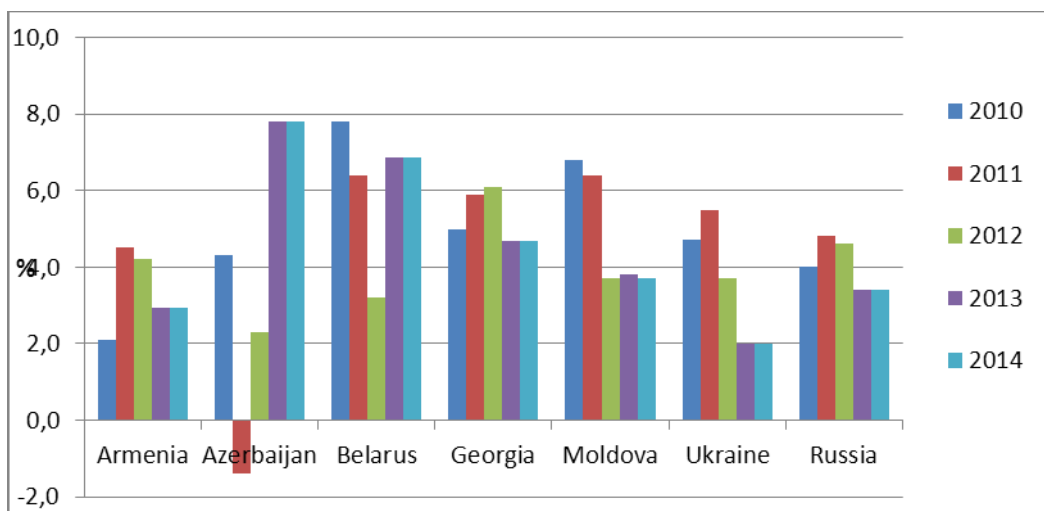
Figura 2. Exportul de mărfuri și servicii (% din PIB), 2010-2014 /
Figure 2. Export of goods and services (% of GDP), 2010-2014

Sursa: elaborat de autor în baza World Bank Data (<http://data.worldbank.org>) /

Source: elaborated by the author relying on World Bank Data (<http://data.worldbank.org>)

Belarus, Georgia și Moldova au cunoscut o redresare a PIB-ului pe cap de locuitor în euro puțin peste nivelul înregistrat înainte de criză, dar, în comparație cu anii 2010 și 2011, acesta s-a redus în Moldova și Georgia, iar în Belarus a înregistrat o creștere de circa 7% în 2014. În Ucraina, există încă un decalaj mult prea mare, pentru a putea fi depășit atât de repede, fapt care a redus până la 2% din PIB în 2014. Războiul continuă să distrugă potențialul economic al Ucrainei, iar, în consecință, puterea economică scade.

Belarus, Georgia and Moldova have registered a recovery in GDP per capita in Euro just above the level reached before the crisis, but compared to the years 2010 and 2011 it decreased in Moldova and Georgia, whereas Belarus recorded an increase of about 7% in 2014. In Ukraine there was a gap too large to be resolved so quickly and therefore it was only reduced in the following years, reaching 2% of the GDP in 2014. The war continues to reduce the economic potential of Ukraine and, as a result, its economic power declines.

Figura 3. PIB pe cap de locuitor (creșterea, %) (2010- 2014) /
Figure 3. GDP per capita (increase, %) (2010- 2014)

Sursa: elaborat de autor în baza World Economic Outlook, Aprilie 2014

Source: elaborated by the author relying on the World Economic Outlook, April 2014

După stabilirea la 6,2%, în 2009, din rata de circa

The average annual inflation rate rose again a little

10% de până la criză, rata medie anuală a inflației a crescut, din nou, cu puțin peste 8% în 2010, în general, pe regiune (figura 4). Principalii factori de influență au fost creșterea prețului mondial la produsele alimentare și materia primă, precum și politicile monetare interne încă neajustate, stabilirea pieței creditare și a cererii interne. Cea mai mare rată a inflației în 2010, aproape 10% față de anul precedent, a fost înregistrată în Ucraina. În 2011, a avut loc o creștere a mediei anuale a ratei inflației în majoritatea țărilor din regiune, cu excepția Ucrainei. Se pare, însă, că Belarus a constituit un exemplu negativ, cu o inflație medie anuală, înregistrată în 2011, de aproape 53%, și de 67% în 2012, din cauza deprecierei valutare considerabile și situației instabile a pieței monetare. R.Moldova a înregistrat o scădere a ratei cu 0,1% în anul 2009, în comparație cu 12,8% în anul precedent, menține, în anii 2010-2011, rata la nivel de aproape 7,5%, iar în 2014, ajungând la 5,1%, datorită reformei sistemului bancar. Cel mai scăzut nivel al ratei inflației, în anul 2014, a fost înregistrat în Armenia și Azerbaidjan cu 1,8%, respectiv – 2,8%.

Recuperarea economică n-a influențat semnificativ scăderea ratei șomajului, care, în majoritatea statelor, a rămas peste nivelul anterior crizei din 2010 (figura 5).

over 8% in 2010 on average across the region, after having stopped at a rate of 6,2% in 2009, compared to the 10% registered before the crisis (figure 4). The main influencing factors were the increase in the world food and raw material prices as well as the not jet adjusted domestic monetary policies, the stabilization of the credit market and domestic demand. The highest inflation rate in 2010, nearly 10% over the previous year, was recorded in Ukraine. In 2011, there was an increase in average annual inflation rate in most countries in the region, except for Ukraine. It seems, however, that Belarus is a negative example, with an annual average inflation of almost 53% registered in 2011 and 67% in 2012, due to significant currency depreciation and unstable situation of the monetary market. Moldova, recording a decrease in the rate up to -0.1% in 2009 compared with 12.8% in 2008, maintains the rate in 2010-2011 at the level of about 7.5%, reaching 5,1% in 2014, due to the reform of the banking system. The lowest inflation rate in 2014 was recorded in Armenia and Azerbaijan, with 1.8% and 2.8% respectively.

The economic recovery has not significantly influenced the decrease of the unemployment rate, which in most states remained above the pre-crisis level in 2010 (figure 5).

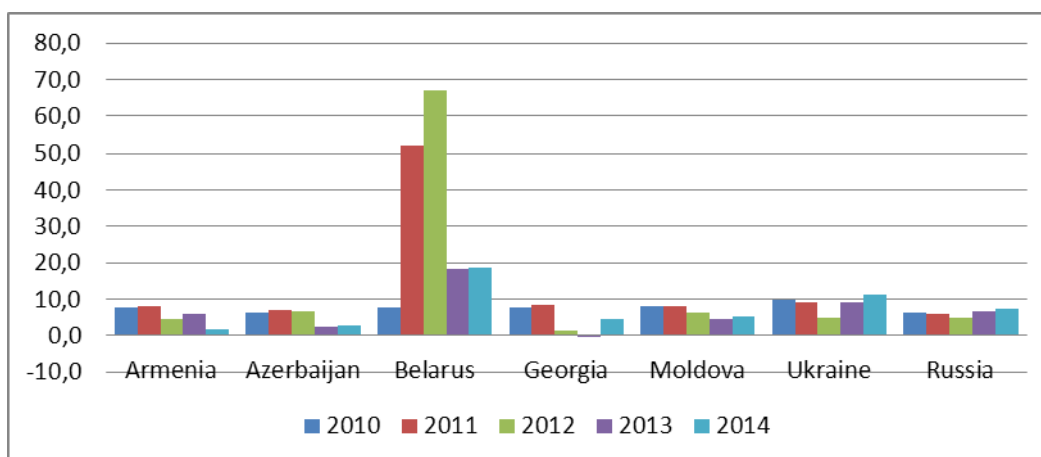

Figura 4. Inflația, prețul mediu de consum (%), perioada 2010-2014 /

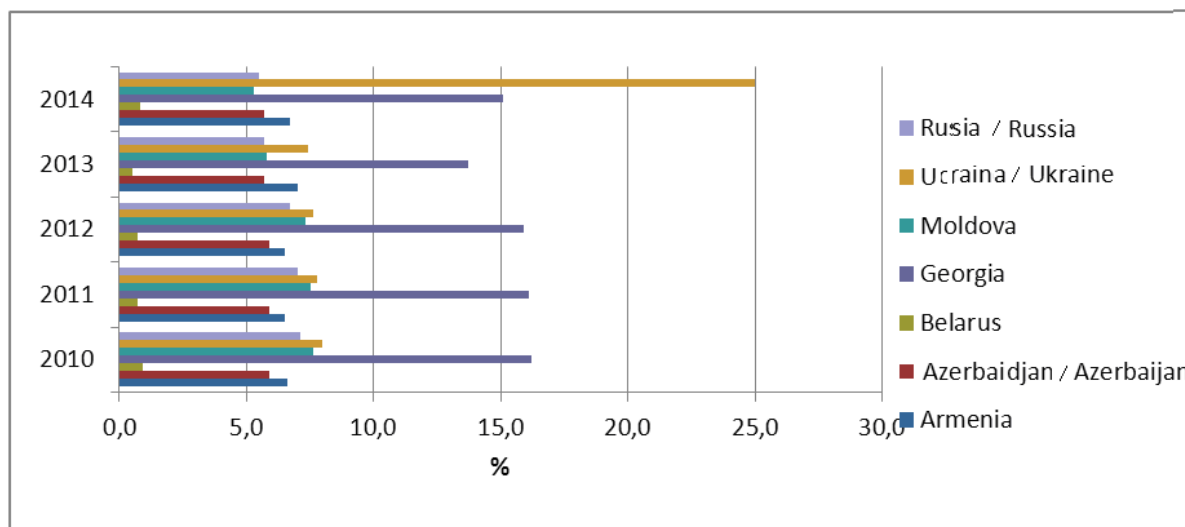
Figure 4. Inflation, average consumption price (%), 2010-2014

Sursa: IMF, 2011. World Economic Outlook, Aprilie 2014 /

Source: IMF, 2011. World Economic Outlook, April 2014

Rata șomajului a continuat să crească în R.Moldova și, într-o măsură mai mică, în Armenia până în 2012. Aceasta a scăzut aproape cu 1,5% în Rusia, din 2010 până în 2014 și a rămas la un nivel foarte scăzut în Belarus, unde o mare parte a populației active a luat calea către Rusia. Cea mai mare rată a șomajului din regiune este înregistrată în Georgia (15% în 2014). Din cauza războiului, rata șomajului în Ucraina a atins un nivel de 25% în 2014.

The unemployment rate continued to rise in Moldova, and to a lesser extent in Armenia, until 2012. It declined with almost 1.5% in Russia from 2010 to 2014 and remained at a very low level in Belarus, where a large part of the active population moved to Russia. The highest unemployment rate in the region is registered in Georgia (15% in 2014). Because of the war in Ukraine, the unemployment rate registered a level of 25% in 2014.

Figura 5. Rata șomajului (%), perioada 2010-2014 /
Figure 5. Unemployment rate (%), 2010-2014

Sursa: IMF, World Economic Outlook Database, 2014 /
Source: IMF, World Economic Outlook Database, 2014

Ritmul lent de ameliorare a situației pe piața forței de muncă depinde de capacitatea recuperării economice prin prisma consumului privat scăzut. Cu toate acestea, scăderea șomajului în Rusia reprezintă un impuls pentru alte țări din regiune, atât direct, datorită creșterii cererii interne, cât și indirect, prin intermediul remitențelor muncitorilor străini din Rusia.

Politica fiscală a fost înăspriată în 2010 și 2011, în urma creșterii deficitului bugetar de stat. Cu toate acestea, au apărut diferențe mari între statele din Vecinătatea de Est a UE. Țări cum ar fi Armenia, Georgia, Moldova și Ucraina, au redus deficitul lor bugetar cu aproximativ 2-4% din PIB în 2010, în principal, prin reducerea cheltuielilor publice, în conformitate cu TVA-uri mai joase (în raport cu PIB), în urma crizei. În schimb, în Belarus, deficitul bugetar a continuat să crească.

Media datoriei publice, din cauza nivelului înalt, în Armenia, Belarus, Georgia și Ucraina, a continuat să crească în 2010, la aproximativ 27% din PIB și în 2011 a depășit 30% din PIB. Situația în țările respective necesită o atenție sporită, întrucât acestea se apropie de un nivel al datoriei publice de circa 50% din PIB, indicând cea mai mare rată din regiune. Datoria publică ca pondere din PIB rămâne comparativ scăzută în R. Moldova – 29% și deosebit de scăzută în două țări producătoare de petrol – Azerbaidjan și Rusia (figura 6).

În anul 2013, dintre cele șase țări, Ucraina și Armenia se confruntau cu un deficit bugetar sporit ca pondere în PIB. În afară de Azerbaidjan, care a înregistrat o balanță excedentară a contului curent, celelalte state membre ale Parteneriatului Estic, au înregistrat deficite considerabile ale balanței contului curent raportate la PIB, în timp ce Ucraina și Armenia au

The slow pace of improvement in the situation on the labour market is conditioned by the capacity of economic recovery through decreased private consumption. However, the drop in unemployment in Russia is an impetus for other countries in the region, both directly, through increased domestic demand, and indirectly, through remittances of foreign workers from Russia.

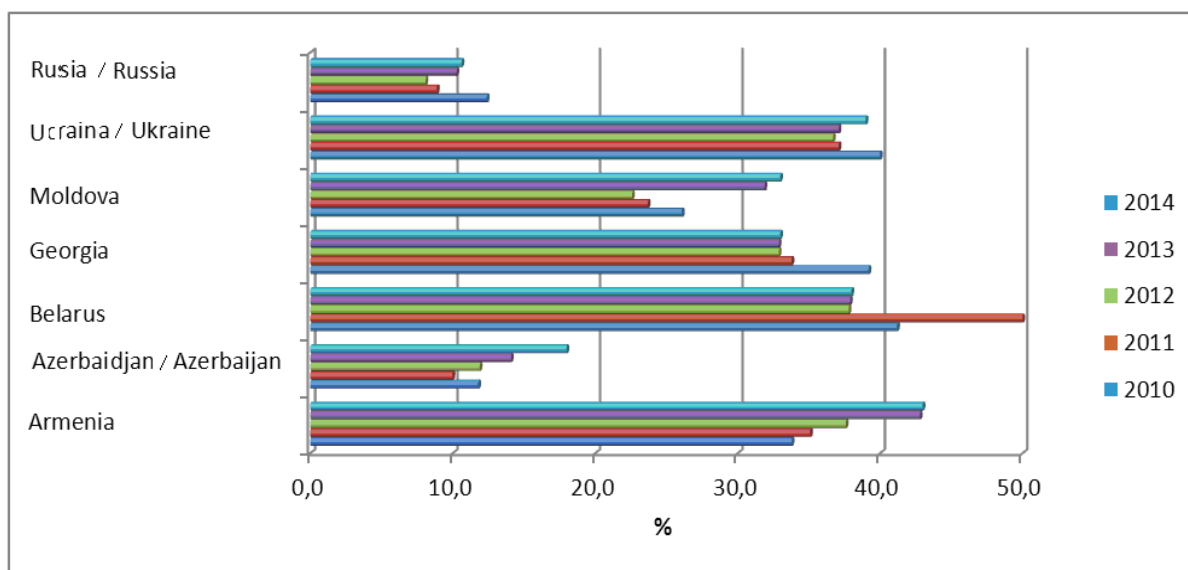
The fiscal policy was tightened in 2010 and 2011 after the increase of the state budget deficit. However, there appeared large differences between the countries of the EU Eastern Neighbourhood. Countries such as Armenia, Georgia, Moldova and Ukraine, have reduced their budget deficits by about 2-4% of GDP in 2010, mainly by cutting public spending in line with lower VAT rates (relative to GDP) following the crisis. In contrast, Belarus' budget deficit continued to grow.

The average public debt continued to rise in 2010, to about 27% of GDP, and in 2011 exceeded 30% of GDP, due to a high level in Armenia, Belarus, Georgia and Ukraine. The situation in those countries requires increased attention, since the countries are approaching a public debt level of nearly 50% of GDP, demonstrating the highest rate in the region. The public debt as a share of the GDP remains relatively low in the Republic of Moldova - 29%, and particularly low in the two oil-producing countries – Azerbaijan and Russia (figure 6).

In 2013, out of the six countries, Ukraine and Armenia face a high budget deficit share of GDP. Except for Azerbaijan, which registered a current account surplus balance, other Member States of the Eastern Partnership have recorded considerable deficits of current account

avut o datorie publică ce depășea 40% din PIB. În R. Moldova, datoria publică de circa 33% din PIB în 2014, dacă ar fi împărțită pe cap de locuitor, fiecărui cetățean i-ar reveni o restanță de aproximativ 500 euro. Cea mai mare datorie publică rămâne a fi a Armeniei, care a înregistrat în 2014 – 43%.

balance relative to GDP, while Ukraine and Armenia listed a public debt exceeding 40% of GDP. In the Republic of Moldova debt reached about 33% of GDP in 2014, if it were divided per capita, each citizen would have a backlog of approximately 500 euros. The largest public debt remains to be the Armenian, which recorded 43% in 2014.

Figura 6. Datoria publică (% din PIB), în perioada 2010-2014 /
Figure 6. Public debt (% of GDP), 2010-2014

Sursa: Fondul Monetar Internațional. (Data de pe sait: www.imf.org, accesat la 06.12.14)

Source: International Monetary Fund. (Data from site: www.imf.org, accessed on 06.12.14)

Reechilibrarea pozițiilor externe și anume a deficitelor de cont curent, a continuat în economiile vecinilor estici ai UE în 2010, fiind sprijinite de programele FMI și de asistența macro-financiară a UE (figura 7). Ca mari producători de petrol, Azerbaidjan și Rusia au făcut excepție, înregistrând, în mod constant, mari excedente de cont curent (în valoare de 29% din PIB în Azerbaidjan, în 2010). Stoparea bruscă a intrărilor de capital privat, de la debutul crizei, care s-a tradus în ieșiri nete de capital, în unele cazuri și la presiuni mari de depreciere a cursului de schimb, a condus la o scădere a ratei medii a deficitului de cont curent până la 2% din PIB în 2010.

Deficitul de cont curent, în Belarus, a continuat să crească la aproximativ 15,5% din PIB în 2010, ca răspuns la modificările aduse de criză și care explică persistența presiunilor asupra ratei de schimb. Din 2010 până în 2014, în Azerbaidjan și Rusia, surplusul de cont curent are valori pozitive pe seama prețurilor la petrol și gaze naturale pe piața internațională. În general, ajustarea dezechilibrelor externe ar fi fost mai severă în lipsa creditării oficiale de la FMI, UE și alte instituții financiare internaționale. Pentru anul 2014, deficiturile de cont curent rămân a fi în creștere în Georgia și Moldova (-6,2% și respectiv -8,4%). În

The rebalancing of external positions, namely current account deficits, continued in the economies of the EU's eastern neighbours in 2010, being supported by IMF programs and EU macro-financial assistance (figure 7). As large oil producers, Azerbaijan and Russia made an exception, consistently registering high current account surpluses (amounting to 29% of GDP in Azerbaijan in 2010). The abrupt stopping of private capital inflows at the beginning of the crisis, which resulted in net capital outflows, in some cases, and in high pressures and exchange rate depreciation, in others, led to a decrease in the average rate of the current account deficit up to 2% of GDP in 2010.

The current account deficit in Belarus continued to grow up to around 15.5% of GDP in 2010, as a response to the changes brought in by the crisis, explaining thus the persistence of the pressures on the exchange rate. From 2010 to 2014, in Azerbaijan and Russia the current account surplus was positive, based on oil and natural gas prices on the international market. In general, the adjustment of external imbalances would have been more severe in the absence of official lending from the IMF, EU and other international financial institutions. In 2014 the current account deficits remain to be increasing in Georgia and Moldova (-6.2% and -

R. Moldova, în anul 2014, deficitul contului curent a înregistrat -3,8% față de -6,8% în aceeași perioadă a anului precedent. Diminuarea deficitului de cont curent a avut loc pe seama majorării soldului pozitiv al veniturilor (cu 2,6 %) și al transferurilor curente (cu 10 %). Excedentul veniturilor și transferurilor curente a acoperit deficitul comerțului exterior cu bunuri și servicii în proporții de 89,2% (8,4% respectiv). În Republica Moldova în 2014 the current account deficit recorded -3.8% compared to -6.8% in the same period of the previous year. The decrease of the current account deficit has occurred on basis of the positive balance of revenues (2.6%) and current transfers (10%). The income and current transfer surplus covered the deficit of foreign trade in goods and services in amounts of 89.2%.

Tabelul 1/ Table 1

**Soldul contului curent (% din PIB), 2010-2014 /
Balance of the current account (% of GDP), 2010-2014**

	2010	2011	2012	2013	2014
Armenia	-8,8	-10,1	-10,0	-8,0	-7,7
Azerbaidjan / Azerbaijan	29,0	26,0	22,0	17,0	14,6
Belarus	-15,0	-11,0	-5,0	-10,1	-8,5
Georgia	-11,2	-12,5	-10,0	-5,9	-8,4
Moldova	-8,8	-10,0	-10,0	-6,8	-3,8
Ucraina / Ukraine	-2,0	-6,0	-6,1	-9,2	-2,5
Rusia / Russia	5,0	6,0	5,1	1,6	2,7

Sursa: Fondul Monetar Internațional (Data de pe sait: www.imf.org, accesat la 06.11.14)

Source: International Monetary Fund (Data from site: www.imf.org, accessed on 06.11.14)

Atât împrumuturile transfrontaliere, cât și investițiile străine directe (ISD) au fost afectate de diminuarea intrărilor de capital în contextul crizei. În 2010 și 2011 au început să crească din nou remitențele, după ce au cunoscut o scădere de până la 10% în 2009. Ele reprezintă o sursă importantă de finanțare externă, în majoritatea economiilor, cu excepția Belarusului și Rusiei. Fiind condiționat de nivelul împrumuturilor transfrontaliere, nivelul împrumuturilor interne a crescut foarte rapid în perioada de pre-criză, alimentând boomul economic în multe economii ca apoi să se reducă considerabil. În 2010, toate economiile au cunoscut o creștere a împrumuturilor interne, ajungând, în medie, la circa 20%. Această tendință a continuat în următorii ani. Sectoarele bancare sunt, în general, bine capitalizate, dar ele încă mai suferă de pe urma influențelor exercitate de criză, în special datorită ratelor mari artificiale de împrumut. Cu toate acestea, rata creditelor neperformante au tendința să scadă în mai multe țări, cum ar fi Armenia, Moldova, Rusia și Ucraina.

Concluzii:

Aflate în spațiul „incomod” între UE și Rusia, cei șase parteneri estici ai UE sunt ca niște pionii pe tabla de șah, unde se desfășoară jocul simultan dintre Rusia, pe de o parte și UE și SUA, pe de altă parte. Obiectivul UE, ca la granițele sale estice să se consolideze o zonă stabilă, sigură și prosperă, concurează cu eforturile Rusiei de a-și menține dominanța în regiune. Obiectivul UE se va transpune, în perioada 2014 – 2020, în noul instrument european de vecinătate.

Impactul mare al crizei asupra statelor din Vecinătatea de Est a UE le motivează pe acestea ca, în primul rând, să-și îndrepte speranțele, cu încredere spre finanțarea internațională oficială, în scopul de a face față

Both cross-border loans and foreign direct investment (FDI) were affected by decrease of capital inflows in the context of crisis. In 2010 and 2011 remittances started to rise again after they have experienced a decline of up to 10% in 2009. They are an important source of external financing in most economies, except for Belarus and Russia. Being conditioned by the level of cross-border loans, the level of domestic borrowing has increased very fast in the pre-crisis period, fuelling the economic boom in many economies, and has decreased substantially after the crisis began. In 2010 all economies have experienced an increase in domestic lending, reaching an average of around 20%. This trend continued in the following years. The banking sectors are generally well capitalized, but they still suffer from the influences of the crisis, especially due to artificially high loan rates. However, the non-performing loans rate tends to decline in many countries, such as Armenia, Moldova, Russia and Ukraine.

Conclusions:

Finding themselves in an uncomfortable space between the EU and Russia, the EU's six Eastern partners are pawns on the chessboard where a simultaneous game takes place between Russia, on one side, and the EU and the USA, on the other. The EU's objective – the consolidation of a stable, secure and prosperous zone at its borders competes with Russia's efforts to maintain its dominance in the region. The EU target will be transposed in the period 2014 - 2020 in the new European Neighbourhood instrument.

The strong impact of the crisis upon the states of the EU Eastern neighbourhood is primarily illustrated by their trust in official international financing in tackling the crisis. The member states were supported by IMF programs,

crizei. Țările membre au fost asigurate prin programe FMI care, împreună cu UE și alte instituții multilaterale, au amortizat procesul de redresare economică, prin intermediul finanțării externe care a servit ca o ancoră externă de salvare pentru reformele politice interne și de restabilire a încrederii investitorilor. În acest context, Politica de Vecinătate este supusă la două tipuri de provocări politice:

- Pe termen scurt, care permite aplicarea ajustărilor induse de criză în economia reală, consolidează stabilitatea macroeconomică și redresarea economică, și a ieși din programele FMI;
- Pe termen mediu și lung – prioritizarea, în agenda politică, a măsurilor care vor asigura un model de creștere economică echilibrată și vor preveni crizele de acest gen în viitor.

Integrarea europeană rămâne obiectivul ireversibil al agendei interne și externe a Republicii Moldova. La 27 iunie 2014, Republica Moldova și UE au semnat un Acord de Asociere, care a intrat în vigoare pe 01 septembrie 2014. De asemenea, începând cu aprilie 2014, moldovenii pot circula fără vize în UE, iar de această măsură au beneficiat peste 360 mii de persoane. Acordul de Asociere va aprofunda semnificativ relațiile RM-UE și va contribui la asocierea politică și integrarea economică, având ca obiectiv apropierea treptată a RM de UE.

which together with the EU and other multilateral institutions cushioned the process of economic recovery through external financing and served as an external anchor for domestic political reforms and reforms oriented on restoring investor confidence. In this context, the Neighbourhood Policy is subject to two types of political challenges:

- In the short term, to allow for the application of adjustments induced by the crisis into the real economy, to strengthen macroeconomic stability and economic recovery and to exit from IMF programs;
- In the medium and long term, to prioritize in the political agenda the measures that will ensure a model of balanced economic growth and will prevent future crises of this kind.

European integration remains to be the irreversible goal of the internal and external agenda of the Republic of Moldova. On June 27, 2014 the Republic of Moldova and the EU signed an Association Agreement, which entered into force on the 1st of September 2014. Furthermore, since April 2014, Moldovan citizens can travel without visas within the EU, and already 360 thousand people have benefited from that. The Association Agreement will significantly deepen the Moldova-EU relations and will contribute to its political association and economic integration, aiming at gradually approaching the Republic of Moldova to the EU.

Referințe / References:

1. European Commission. The EU neighbouring economies. Occasional Papers (2010-2014).
2. Fondul Monetar Internațional, accesat prin: www.imf.org, la data de 06.12.14 / International Monetary Fund, accessed through: www.imf.org, on the 06.12.14
3. IMF World Economic Outlook Database (2010-2014), accesat prin: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/index.htm> /
4. IMF World Economic Outlook Database (2010-2014), accessed through: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/index.htm>
5. www.APE.md
6. www.bnm.org (2010 -2014)
7. www.statistica.md